

Årsrapport 2013

sammen om et bedre miljø

Eid av Hamar, Løten, Ringsaker og Stange kommuner

- 1974** Stiftet med bakgrunn i Mjøssaksjon
- 1977** Avløpsrensaneanlegg tatt i bruk
- 1987** Vannverk og renovasjonsordning tillagt Hias
- 1991** Driftsassistanse for rensaneanlegg i fylket etablert
Forsyning av Mjøsvann til Løten
- 1998** Driftsassistanse for vannverk i fylket etablert
- 2004** Hias miljøsertifiseres ISO 14001

INNHOLDSFORTEGNELSE

4	Vekst krever nye løsninger	18	Drypp fra hias-avisa
6	Strategi og mål	22	Årsberetning 2013
7	Dette er hias	24	Resultatregnskap
8	Nøkkeltall og næringsvirksomhet	25	Balanse
10	Vann og avløp	26	Balanse
12	Renovasjon	27	Kontantstrømanalyse
14	Plan og rådgivning	28	Noter
16	Administrative fellestjenester	38	Revisors beretning

Vekst krever nye løsninger

For Hamarregionen har 2013 vært et år i optimismens tegn. Nasjonale tiltak som ny E6 og jernbane, sammen med store offentlige og private investeringer, har skapt en forventning om raskere vekst i regionen. For Hias innebærer dette et økt press på anlegg og infrastruktur som må oppgraderes for å takle en ny tid. Prosjektene blir større, har flere eksterne avhengigheter og kommer med strammere tidsfrister enn vi har vært vant til. Det krever også mye av oss som organisasjon.

Gode løsninger for vann, avløp og renovasjon er en del av fundamentet for videre utvikling. Her må våre og kommunenes løsninger sees i sammenheng for at helheten skal bli bra. Eierkommunene og Hias har derfor iverksatt arbeid med en felles kommunedelplan for vann- og avløp, hvor tiltak prioriteres i forhold til en helhetlig plan. I denne planen, som blir ferdig i 2014, må kortsiktige behov for rehabilitering av gamle anlegg ivaretas samtidig som nye tiltak skal dekke regionens behov for de neste 50 - 100 år.

I 2013 vedtok eierkommunene ny Avfallsplan for regionen. Den gir både miljø-, klima- og økonomimål for perioden fram til 2020. I planperioden må vi i følge Statistisk sentralbyrå legge til grunn 40% vekst i avfallsmengdene. Det stiller krav til nye løsninger både for innsamling, mottak og behandling. Trenden i avfallssektoren går også i retning av mer utsortering og gjenbruk. Verdien av godt sortert avfall øker, og sektoren er i rask utvikling preget av større aktører, industrialisering, marked og konkurranse. Hias har etablert et godt utgangspunkt for å ta vare på mulighetene for regional verdiskaping gjennom deponiet på Heggvin og utvikling av nye løsninger for mottak og behandling på Gålåsholmen utenfor Hamar. Framtidig organisering av selskapets avfallsvirksomhet er satt på dagsordenen i 2013. Utviklingen innen denne sektoren går raskere, og stiller andre krav til ledelse og styring enn vi tradisjonelt har vært vant til.

Våre aktiviteter innen avløp og avfall har potensiale for negativ påvirkning av vårt ytre miljø. Kravene til utforming av anlegg, prosesser og rutiner for å unngå uhell er strenge, og vi arbeider kontinuerlig for å forbedre våre løsninger. Hias fikk i 2013 foretaksbot for et utslipp i 2012 som vi mener var et hendelig uhell. Selskapet har derfor vurdert at saken har vesentlige prinsipielle sider som kan få stor betydning for utviklingen i bransjen, og har valgt å la retten ta stilling til saken.

Vår viktigste og mest kritiske tjeneste er vannforsyningen. Her ferdigstilte vi i 2013 utbyggingen av Stange vannbehandlingsanlegg slik at vi nå har to anlegg som hver for seg har kapasitet til å forsyne hele regionen. Sikkerhet for systematisk drikkevann krever godt vedlikehold og kontroll med alle anleggsdeler. I 2013 styrket eierkommunene og Hias beredskapen ved å etablere en felles løsning der innbyggerne varsles via SMS dersom noe er galt.

Hamarregionen er inne i en positiv utvikling med optimisme og vekst. For Hias betyr det at vi i tillegg til vedlikehold og god drift av eksisterende anlegg må styrke vår kapasitet og etablere infrastruktur til nye utbyggingsområder. Det innebærer at både Hias og eierkommunene må gjennomføre et omfattende investeringsprogram de neste årene.

Vi er optimister, har brettet opp ermene og er klare for innsats!

Morten Finborud,
adm. direktør

REGIONAL VEKST:

IKEA-etableringen i Ringsaker har satt fart i vann- og avløpsutbyggingen i regionen. Det legger et stort press på Hias som står for det meste av prosjekteringen og utbyggingene.

FÅR FART PÅ SAKENE: Ikea-etableringen i Nydal gjør at vann- og avløpsutbyggingen i området vil starte allerede i høst.

Ikea-etablering utløser fortgang i vann- og avløpsutbygging

Pris: 77 millioner kroner

Ikea-etableringen i Nydal har satt fart i vann- og avløpsutbyggingen i Furnes. Om drøye 14 måneder skal ledningsanlegget være på plass.

«Vi har ikke innhentet priser ennå, men dette er det vi mener det vil koste per dags dato»

PER-EVEN JOHANSEN

er det ønsket at Ringsaker skal betale 27 millioner kroner, og Hias 37 millioner kroner.

Furnes, Nydal, Kirkenær, Kvit og Rylstad får i dag levert vann fra Hias via kjerntvannsløp på Hiasmarkstappen. Men anlegget har for små dimensjoner, og når Ikea etablerer seg i Nydal lander 2000 husstander det brattvannsløpet i området.

Tatt og avløp til Nydal i 2014 er kommunens første

mål, men det er også vurdert at framtidig overlatingsmyndighet for vann og avløp som tar hensyn til ytterligere og omfattende næringsutvikling i dette området.

«Dette gjelder kanskje både i Nydal og ved Trøhøstingen, og kanskje også hele området mellom disse. Sånn sett er det planlagt også et stort beredningsnett ved opparbeidelse av vannledningsnettet.

Det forventes oppstart i oktober og ferdigstilling av første etappe i januar 2014. Det innebærer ledningsanlegg og utbygging av vannledningsnett på stasjon Nydal, samt ledning Askåvann-Otstad. Utbyggingen av vannledningsnettet innebærer nytt sluseveg i Fylkesvei, kan gjenne

VEKST OG UTVIKLING

KLOAKKUTSLIPP: HIAS FÅR 750.000 I BOT FOR Å HA SLUPPET UT MYE KLOAKK I MJØSA

HA- 23.02.13

HIAS-bot i retten?

HIAS kan ende på tiltalebenken dersom de bestemmer seg for ikke å vedta boten på 750.000 for forurensning av Mjøsa.

OTTESTAD
Trond Brundtun

Fredag ble det kjent at politiet gir HIAS en bot på 750.000 kroner etter kløkkutslippet fra et av de ti skilene, der ca. 31.000 liter kloakk er tippet ut i Mjøsa.

HIAS har i saken påstått at bare fem dager på seg til å vedta boten. Ellers kan de ha to på til forberedelse i Høyesterett. Hias gir.

BER OM MER TID
HIAS ber om mer tid til å berede seg på boten. De har sagt seg villige til å betale boten, men ber om mer tid til å berede seg på boten.

«Det er klart at det er en stor belastning på Mjøsa, og det er viktig å få dette løst så raskt som mulig. Men det er også viktig å ha en god dialog med Hias om hvordan vi kan løse dette på en god måte»

VIL IKKE MENE NOD OM DET
«Det er klart at det er en stor belastning på Mjøsa, og det er viktig å få dette løst så raskt som mulig. Men det er også viktig å ha en god dialog med Hias om hvordan vi kan løse dette på en god måte»

«Det er klart at det er en stor belastning på Mjøsa, og det er viktig å få dette løst så raskt som mulig. Men det er også viktig å ha en god dialog med Hias om hvordan vi kan løse dette på en god måte»

77 - Vi har vært forberedt på den måten at vi jo vet at politiet har etterforsket saken.

MORTEN FREDRICHSEN, HIAS-DIREKTØR

SKJEPENDE: Politiet slår 2000 utslipp (8000) ved HIAS for utslippene.

Hias ønsker derfor verken å kommentere slikt eller betale noe.

KUTNESVIRT
Politiet mener det er viktig å ha en god dialog med Hias om hvordan vi kan løse dette på en god måte.

«Det er klart at det er en stor belastning på Mjøsa, og det er viktig å få dette løst så raskt som mulig. Men det er også viktig å ha en god dialog med Hias om hvordan vi kan løse dette på en god måte»

«Det er klart at det er en stor belastning på Mjøsa, og det er viktig å få dette løst så raskt som mulig. Men det er også viktig å ha en god dialog med Hias om hvordan vi kan løse dette på en god måte»

«Det er klart at det er en stor belastning på Mjøsa, og det er viktig å få dette løst så raskt som mulig. Men det er også viktig å ha en god dialog med Hias om hvordan vi kan løse dette på en god måte»

2009-UTSLIPP SKJEPENDE
I 2009 hadde HIAS et kløkkutslipp i Mjøsa. Opp til 31.000

I flere dager for det ble opplyst. Politiet mener at HIAS ikke har gjort de forberedningene de skulle

gjort i etterkant av disse utslippene. Derfor kaller politiet 2009-utslippet skjepepende, og de har beaktet

dette som et moment når de har lagt HIAS en bot på hele 750.000 kroner.

BØTELAGT: Et kloakkutslipp i 2012 ble anmeldt av Fylkesmannen, og Hias ble i 2013 ilagt en bot på 750.000 som selskapet ikke har vedtatt. Selskapet mener at det er prinsipielle forhold ved saken som bør belyses og tas stilling til av retten.

DESTINASJON HIAS 2015

Utgangspunktet for selskapets strategi er ambisjonene som eierne har satt i «Destinasjon Hias 2015».

HIAS HAR I 2015...

- Etablert felles hovedplaner (kommunedelplaner) med eierkommunene.
- Etablert tosidig vannforsyning til alle abonnenter.
- Konkludert og realisert de mulighetene som utviklingen av avfallssektoren innebærer for å skape regional verdiskapning.
- Løsninger for vann og avløp som tilfredsstiller alle myndighetskrav.
- Gjennomført forsøk og valgt nye prosesser som ivaretar ressursene i avløpsvannet.
- Fastsatt en klar strategi for å betjene industrien i regionen med tjenester og kompetanse.
- Posisjonen som ledende på kompetanse og kunnskapsformidling innen VAR-sektoren, og er hovedleverandør for Driftsassistansen i Hedmark.
- Redusert eget behov for kjøp av energi med 30 % i forhold til 2010.
- Et fagmiljø som er anerkjent for lønnsom utvikling og innovasjon.
- Effektive prosesser og systemløsninger som grunnlag for styring og rapportering på alle nivå.
- Et omdømme internt og eksternt som miljøbevisst, pålitelig og handlekraftig.

STYRINGSPRINSIPPER OG OVERORDNEDE MÅL FOR SELSKAPET

Selskapet styres etter prinsippene for balansert målstyring med fokus på fem perspektiver:

- Samfunn og eier
- Sluttbruker
- Interne prosesser
- Økonomi
- Læring og vekst

Basert på «Destinasjon Hias 2015» har selskapet definert mål og måleparametere på flere nivåer, og alle bidrar på den måten til at selskapet når den strategiske destinasjonen.

OVERORDNEDE MÅL:

- Leverer avfall- og avløpstjenester som tar vare på miljøet
- Leverer godt, nok og sikkert vann
- Bidra til regional utvikling
- Tilby tjenester med riktig kvalitet og pris
- Lære innbyggerne miljøriktige holdninger
- Gjennomføre planlagt investeringstakt og nivå
- Skape nye inntekter

*sammen om
et bedre miljø*

Dette er Hias

VISJON

Selskapets visjon er «*et skritt foran*».

VERDIGRUNNLAG

Selskapet legger vekt på å være:

- miljøbevisst
- pålitelig
- handlekraftig

LEDELSE

Morten Finborud, adm. Direktør

Nina Stokke Tronsrud, administrasjonssjef

Lise M. Brodal, kommunikasjonssjef

Elisabeth Kirkeby, kvalitetssikringssjef

Grethe Olsbye, renovasjonssjef

Mai Riise, vann- og avløpssjef

Terje Wikstrøm, plansjef

STYRE

Harry Konterud, leder

Arne Olav Loeng, nestleder

Sven Egil Holmsen

Kjersti Hoff

Mona Skaaden-Bjerke

Roy Rindal

Kari Skramstad

REPRESENTANTSKAP

Hamar Gry Veronica Engli

Jan Michael Oreld

Løten Harald Romstad

Else Bjørke

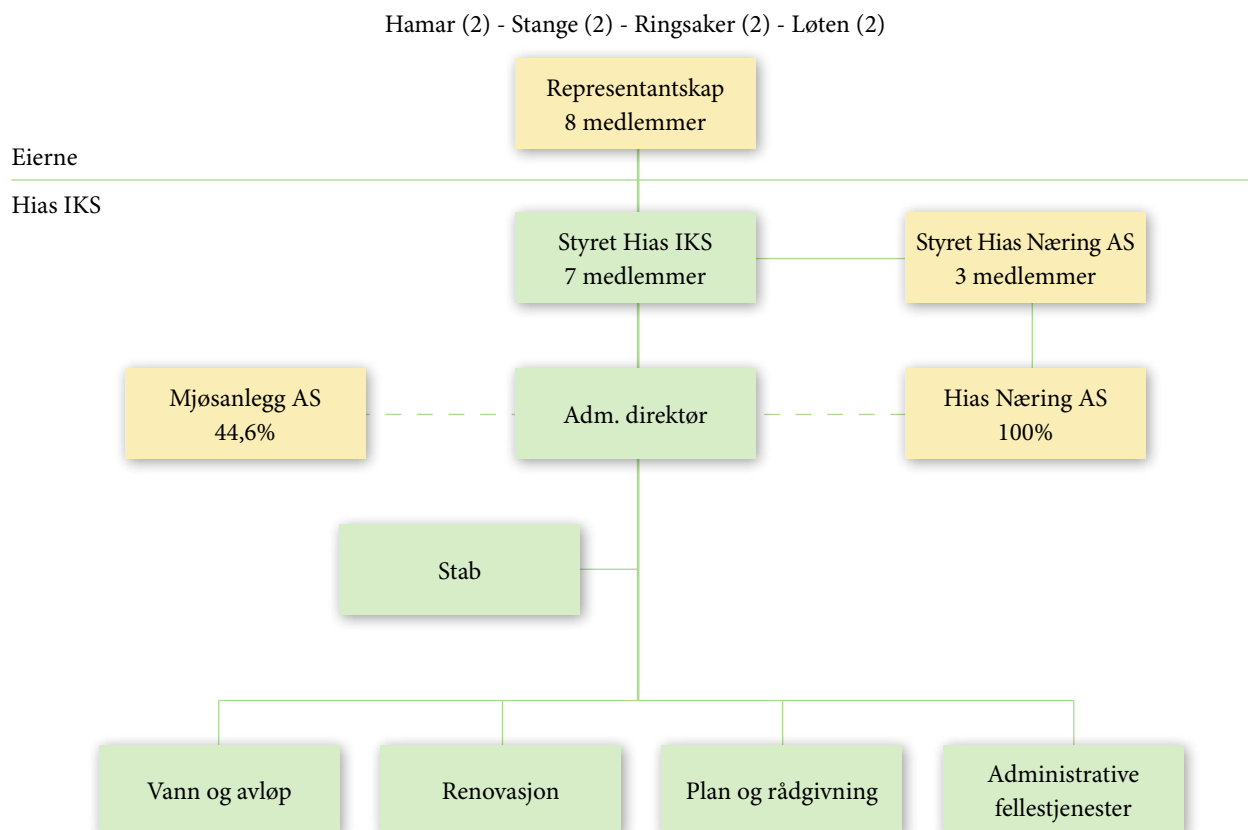
Ringsaker Anita Ihle Steen

Odd-Hermann Roel Børke, ordfører

Stange Eva Søgnebotten, varaordfører

Jan Olav Nybruket

ORGANISASJONSKART

Nøkkeltall og næringsvirksomhet

NØKKELTALL HIAS IKS

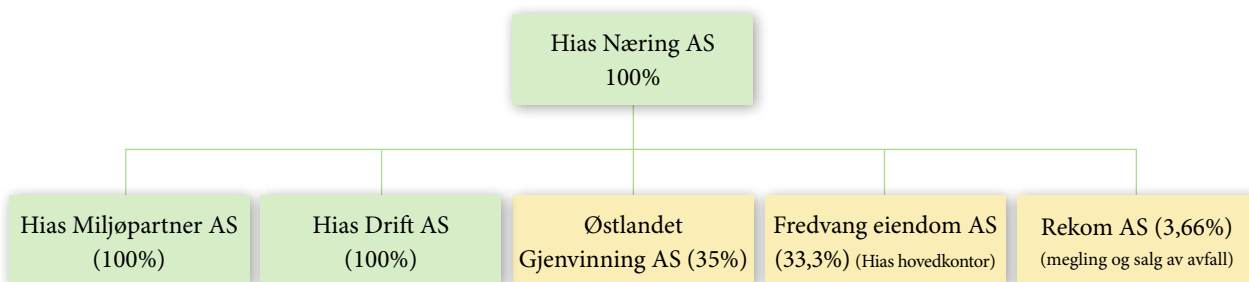
	2013	2012
Omsetning	201,3 mill. kr	196,2 mill. kr
Resultat før skatt	6,5 mill. kr	17,6 mill. kr
Resultat etter skatt	6,4 mill. kr	16,5 mill. kr
Investeringer	75,4 mill. kr	60,2 mill. kr
Egenkapitalprosent	38,2 %	48,3%
Antall fast ansatte 31.12.	90	83

NØKKELTALL SELVKOSTOMRÅDER

	Vann	Avløp	Renovasjon husholdning
Omsetning	28,7 mill. kr	53,7 mill. kr	101,3 mill. kr
Driftsresultat	7,2 mill. kr	2,1 mill. kr	-0,6 mill. kr
Selvkostgrad dette året	106,2 %	96,5 %	98,6 %
Selvkostgrad akkumulert fra 2003/2011*	145,6 %	93,5 %	106,5 %
Akkumulert over-/underdekning	9 mill. kr	-3,7 mill. kr	6,2 mill. kr

* Selvkostgrad akkumulert er beregnet fra 2003 for vann og avløp, mens det for renovasjon er beregnet fra 2011.

NÆRINGSVIRKSOMHET/DATTERSELSKAPER

Hias Næring AS

I 2013 har selskapet stort sett jobbet med utvikling av Gålåsholmen. Bygging av plate for mottak av hageavfall, mellomlagring av biomasse og produksjon av kompost og jord er påbegynt. Aktivitet skal startes første halvår 2014. Området leies og ligger like ved avfallsforbrenningsanlegget på Trehørningen.

Styret i Hias Næring:

Morten Finborud, leder, Hanne Sverdrup Dahl, Kristen Bartnes

Omsetning Hias Næring AS 0,1 mill. kr

Årsoverskudd etter skatt -0,1 mill. kr

Hias Miljøpartner AS

Hias Miljøpartner AS er et heleid datterselskap av Hias Næring AS. Gjennom dette selskapet kanaliseres virksomhet utført av Hias IKS utover selvkostområdene. I 2013 har virksomheten bestått av salg av tjenester til Driftsassistansen i Hedmark.

Omsetning Hias Miljøpartner AS 4,5 mill. kr

Årsoverskudd etter skatt - 0,3 mill. kr

Hias Drift AS

Hias Drift AS er et heleid datterselskap av Hias Næring AS. Aktiviteten i selskapet har i 2013 bestått av utleievirksomhet til Hias IKS.

Omsetning Hias Drift AS 0,6 mill. kr

Årsoverskudd etter skatt 0,2 mill. kr

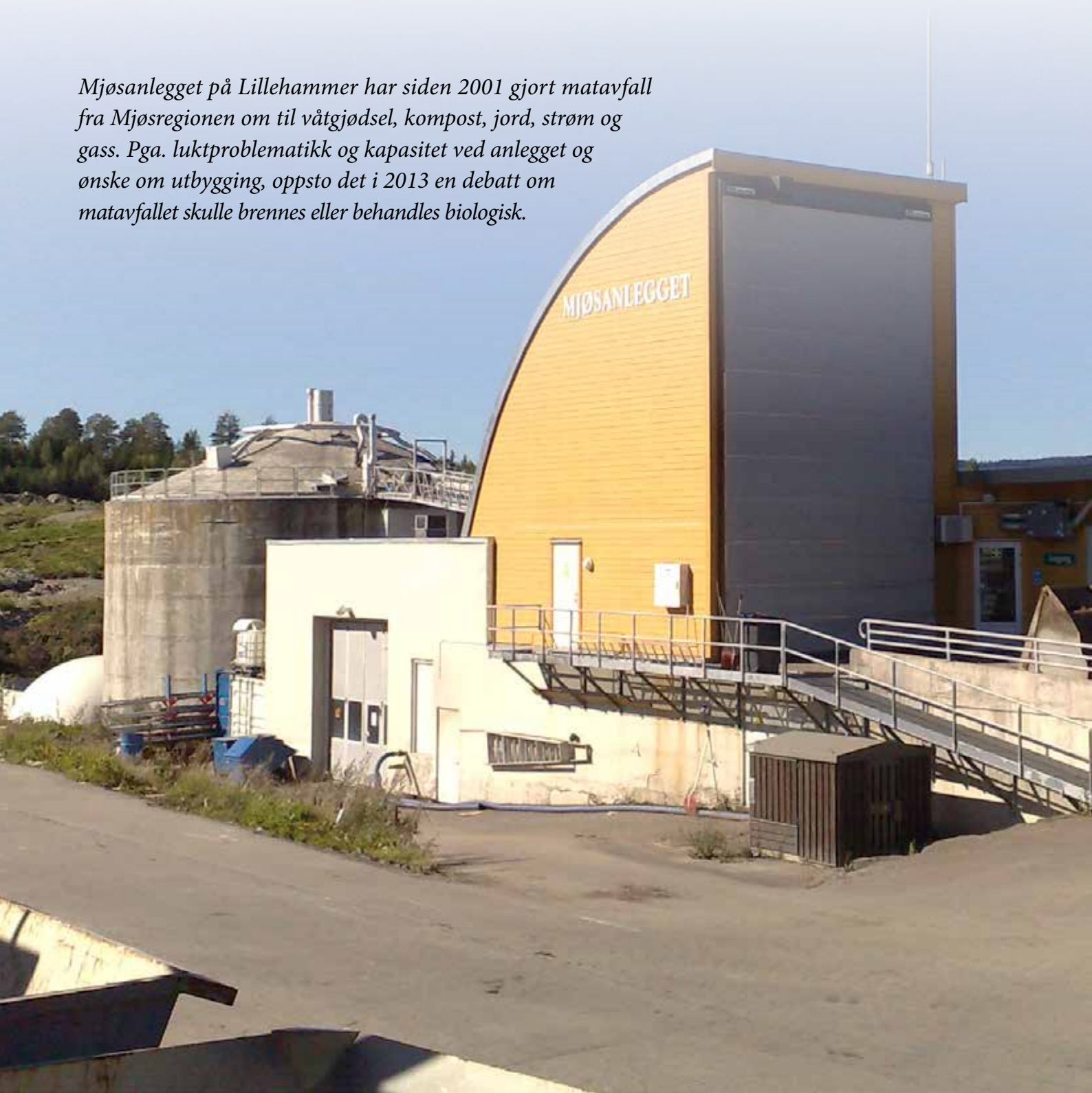
ANNEN VIRKSOMHET

Mjøsanlegget AS

Mjøsanlegget ble etablert i 2001, og er et samarbeid mellom avfallsselskapene GLT-Avfall IKS, GLØR IKS og Hias IKS. Anlegget tar hånd om våtorganisk avfall fra ca 75 000 husholdningen i de 13 kommunene som eier avfallselskapene.

I 2013 tildelte alle eierne enerett til selskapet for mottak av våtorganisk avfall, og styret fattet deretter vedtak om utbygging. Kapasiteten blir doblet, og all behandling vil skje innendørs. Med tanke på omgivelsene pga. lukt og fugler var det et viktig vedtak. Byggestart er 1. halvår 2014 og budsjettet er på 150 mill. kr. Hias eier 44,6 % av Mjøsanlegget.

Mjøsanlegget på Lillehammer har siden 2001 gjort matavfall fra Mjøsregionen om til våtgjødsel, kompost, jord, strøm og gass. Pga. luktproblematikk og kapasitet ved anlegget og ønske om utbygging, oppsto det i 2013 en debatt om matavfallet skulle brennes eller behandles biologisk.

Vann og avløp

Det har vært et travelt år også i 2013, og jeg oppsummerer noen hovedpunkter som har vært ekstra viktige for oss på vann- og avløpsavdelingen i tillegg til den daglige driften.

- Godt, nok og sikkert drikkevann
- Prosjekter for å ivareta miljøet
- Forskning og utvikling
- Lærlinger, skoleopplegg og kurs

GODT, NOK OG SIKKERT DRIKKEVANN

Vår høyeste prioritet og vårt viktigste mål er å levere godt og sikkert drikkevann. Likevel opplevde vi i 2013 en situasjon der vi måtte be innbyggerne i noen av våre eierkommuner om å koke vannet etter at det ble påvist forurensning. Det er umulig å sikre seg helt mot alle typer hendelser og derfor blir det måten vi takler disse på, hva slags beredskapsplaner vi har, og hvordan vi klarer å varsle innbyggerne slik at de ikke blir syke vi hele tiden må ha fokus på. Å gjennomføre beredskapsøvelser med påfølgende forbedringer i planer og rutiner er vårt ansvar i forhold til å sikre innbyggerne. I 2013 gikk våre eierkommuner og Hias sammen om å anskaffe et felles varslingsystem for å nå ut til innbyggerne med beskjed når vannet ikke er trygt. I tillegg har vi i et samarbeid med Givas og Elverum kommune bestemt oss for å anskaffe eget utstyr for transport og distribusjon av nød vann.

Vannsikkerhet handler også om å vedlikeholde, forbedre og investere riktig og i riktig tempo, både på anlegg og ledningsnett, i forhold til levetid, utvikling, samfunnskrav og -behov. Ferdigstillingen av utvidelsen av Stange vannbehandlingsanlegg i 2013 er et viktig bidrag for å sikre innbyggerne i regionen godt nok og sikkert vann.

Mai Riise,
vann og
avløpssjef

PROSJEKTER FOR Å IVARETA MILJØET

En kontinuerlig oppgave for å sikre miljøet mot forurensning er at vi vedlikeholder, ruster opp og investerer i anlegg og ledningsnett når det er behov. I 2013 ble renseanlegget rustet opp på flere områder med blant annet skifte av PLS-system i Cambianlegget, total-renovering av innløpet og tildekking av bassenger i biologisk rensetrinn. I tillegg ble den nye Tjuvholmenledningen satt i drift.

Å ha kunnskap om tilstanden på anlegg og ledningsnett er en forutsetning for å gjøre de rette tiltakene til rett tid. Arbeidet med ny hovedplan for transportsystemet for avløp, var derfor viktig i 2013.

FORURENSNING AV VANNET: Ved ett av Hias sine høydebassenger ble påvist mulig forurensning av drikkevannet. Beredskap ble umiddelbart iverksatt og innbyggeren i Hamar og Løten ble varslet og bedt om å koke vannet.

NA FREDAG 31. MAI 2013

NYHET 7

HAMAR

Må koke drikkevann i Løten og Hamar

Det er oppdaget mulig forurensning i vannet i Hamar og Løten. Innbyggere i noen områder bør koke drikkevannet.

Det var i går ettermiddag at analysen av en vannprøve indikerte forurensning av vannet ved Opsahl høydebasseng. Vannet herfra går til innbyggere i Øvre Vang og Løten.

– Innbyggerne i disse områdene bør koke drikkevannet sitt. Det bør kokes i tre minutter, sier Sigrid Fris Ruud i Løten kommune.

Etter indikasjonen på forurensning satte Hias i gang en rekke tiltak torsdag kveld. Det viktigste var å lete nøye etter mulig lekkasjer. I forbindelse med voldsom regnskur i går kveld ble det oppdaget en liten

lekkasje i en takdåse ved Hubred høydebasseng i Hamar kommune, vann- og avløpsjef Mai Riise tror dette er en sannsynlig årsak til forurensningen.

Tettingen av lekkasjen startet umiddelbart. Taket på Opsahl høydebasseng er også nøye undersøkt uten tegn til lekkasjer her. Vannet blir nå klorert.

DRIKKEVANN: Bør kokes for sikkerhets skyld.

I de siste årene har vi i Hias forsket på metoder innen avløpsrensning for å kunne redusere bruken av kjemikalier slik at fosforet i avløpsvannet kan utnyttes på en bedre måte, og for å utvide kapasiteten på biologisk rensetrinn.

I løpet av 2013 har vi kommet langt i vår forskning på dette området og på sikt ser vi mulighet for å rense avløpsvann på en slik måte at fosforet blir mer tilgjengelig for alt som skal spire og gro.

LÆRLINGER, SKOLEOPPLEGG OG KURS

Hias er kjent for å være en viktig lærebedrift for elever som vil ha fagbrev innenfor verksted, kjemi- og prosessfag og automasjon. I 2013 hadde vi 3 lærlinger i bedriften.

Vi har også hatt et godt samarbeid med videregående skoler om utplassering av PTF-elever. Det vil si elever som ønsker å jobbe med prosjekt til fordypning.

Vårt samarbeid med Norsk Vann for å øke kompetansen i bransjen mener vi er viktig. Ved hjelp av våre velkompetente ansatte gjennomføres det årlige kurs og opplæring av driftsoperatører fra hele Norge ved våre anlegg.

Vi ser det også som vår oppgave å bidra til at kommende generasjoner får kunnskap om viktigheten av rent vann og vannets kretsloop, og vårt samarbeid med Hamar Naturskole setter vi veldig pris på. I 2013 som tidligere år har vi samarbeidet om Vanndager der både driftsoperatører og øvrige ansatte i Hias deltar.

UNGE FORSKERE: Det er rift om å få delta på Naturskolens Vanndager ved Hias. Her er det mye spennende å se og lære for grunnskoleelever.

Renovasjon

Fra 2013 vil jeg trekke fram noen hovedpunkter som vi på renovasjonsavdelingen har hatt mye fokus på i tillegg til den daglige driften.

- Ny avfallsplan
- Etablering av ombruksstrategi
- Fokus på påvirkning på miljøet fra gass og sigevann fra avfallsdeponiet
- Farlig avfall
- Utvikling av Gålåsholmen
- Utvikling av forretningsvirksomhet på Heggvin

NY AFALLSPLAN OG OMBRUKSSTRATEGI

Gjennom en felles avfallsplan definerer våre fire eierkommuner hvilke ønsker og målsetninger de har med renovasjonsordningen for husholdningsavfallet. I 2013 ble det vedtatt en ny plan. Målene er nye, men retningen er den samme som vi har styrt etter siden kildesortering ble innført i vårt område. Avfallsplanen bygger på prinsippene i nasjonal avfallsstrategi og prioriteringene i avfallshierarkiet.

Et viktig ledd for å nå målene i avfallsplanen er økt fokus på ombruk og gjenbruk. Hias har derfor lagd sin egen ombruksstrategi, og et av målene i 2013 var å gi ut et ombruksmagasin. Det ble sendt ut til alle husstandene, og ble svært positivt mottatt.

Grethe Olsbye,
renovasjonssjef

FOKUS PÅ PÅVIRKNINGER PÅ MILJØET OG PÅ FARLIG AVFALL

Påvirkning på miljøet er noe vi hele tiden har fokus på, men i 2013 valgte vi å løfte det til et hovedtema. Vi har derfor hatt ekstra fokus på farlig avfall i husholdningen og håndteringen av utslipp av gass og sigevann fra eget avfallsdeponi.

Når vi snakker om farlig avfall i husholdningene rommer det mye mer enn det en forbruker tenker på som farlig avfall. At såpe og shampo kan være farlig og skade miljøet tenker de færreste på. Det har vi formidlet med kampanjer på gjenvinningsstasjonene og utvalgte temaer i Hias-Avisa.

Å håndtere gass og sigevann fra avfallsdeponiet er en særlig viktig del av våre oppgaver: Etter at gassproduksjonen i flere år har vært avtagende har gassen ikke blitt utnyttet til strømproduksjon. I 2013 startet vi et eget prosjekt for bedre å kunne utnytte deponigassen til å produsere strøm.

Kravene til oppsamling og rensing av sigevann fra deponiet har med årene blitt strengere. I 2013 har vi gjennomført vårt eget "forskningsprosjekt". Med kunnskap fra avløpsrensing har vi testet mulige løsninger for å få ned forurensningen.

OMBRUKSSTRATEGI: Et av målene i Hias sin ombruksstrategi i 2013 var å gi ut et magasin om ombruk.

VERDENS MILJØDAG: RENOVASJONSSLEKAP HEDRET FOR LANGVARIG MILJØENGASJEMENT

HIAS fikk miljøpris

Hamar Venstre belønnet renovasjonsselskapet for deres mangeårige arbeid for miljøet.

HAMAR

Christian E. Berghem
908 57 006 / cbe@h-ano

I forbindelse med Verdens miljødag arrangerte Hamar Venstre i går samling og appell på Østre torg i Hamar. I år valgte partiet for første gang å benytte miljødagen til å dele ut en egen pris til en bedrift, privatperson eller organisasjon som har gjort en særskilt innsats for miljøet over lang tid.

– Årets vinner har i mange år jobbet for å øke miljøbevisstheten, både hos privatpersoner og bedrifter. Vinneren har utviklet seg til å bli et av Norges ledende kompetansemiljøer innen gjenvinning, og har sørget for at Hedmarken ligger helt i norgesstoppen på resirkulering. Vinneren er HIAS, sa valgkampsjef Benedicte Røvik.

PRISVINNER: Benedicte Røvik fra Hedmark Venstre overrekker diplom og epletre til HIAS-direktør Morten Finborud.

FOTO: CHRISTIAN E. BERGHEM

EPLETRE TIL INSPIRASJON

HIAS, for anledningen representert ved administrerende direktør Morten Finborud, takket pent for prisen – som besto av et diplom og et velskapt epletre.

– Gaven er kanskje symbolsk, men det er mye, det! Epletreet

skal plantes på en god plass hvor det kan minne oss på viktigheten av å jobbe videre for miljøet, sa Finborud etter prisutdelingen.

HIAS-sjefen ville likevel ikke ta hele æren for prisen.

– Det er i realiteten innbyggerne på Hedmarken som får

denne prisen. Uten deres vilje til gjenvinning og innsats for miljøet, hadde vi ikke fått det til, sa han.

NYTENKING GIR RESULTATER

Finborud nevnte flere eksemplarer på hvordan man, ved å tenke

nytt, kan drive resirkulering på en helt annen måte enn før.

– Vi har blant annet blitt flinkere til å utvikle naturgass, samt bruke temperaturen på avløpsvannet til å varme opp hele HIAS-anlegget. I tillegg bruker vi færre kjemikalier for å rense vannet. Slike tiltak sparer både miljø og økonomi, sa han.

LABERT OPPMØTE

Kun et tjuetall personer møtte opp for å delta på markeringen av gårdsdagens miljødag. Benedicte Røvik sier det er vanskelig å engasjere folk, selv om det er snakk om alvorlige miljøspørsmål.

– Vi burde ha vært dobbelt så mange her i dag. Litt av problemet med global oppvarming er at folk ser på det som en dommedagsprofeti det er vanskelig å forholde seg til. Mange føler nok at det er lite man kan gjøre selv, men det stemmer ikke, sier hun.

Røvik mener de siste ukenes flom i Mjøsa og andre vassdrag er et tydelig signal om at noe må gjøres før det er for sent. Nå vil hun og resten av partiet kjempe videre for å fronte de store, og ofte ubehagelige, miljøspørsmålene.

MILJØPRIS: I anledning Verdens Miljødag 2013 fikk Hias Hamar Venstres Miljøpris for sitt mangeårige arbeid for miljøet. Prisen var et epletre som er behørig plantet på Heggvin for å bære frukter langt inn i framtiden.

UTVIKLING AV GÅLÅSHOLMEN OG FORRETNINGSVIRKSOMHETEN PÅ HEGGVIN

Gålåsholmen er det gamle avfallsdeponiet til Hamar kommune. Området ligger gunstig til med tanke på både næringsutvikling og Hias renovasjons framtidige behov. Hias har derfor inngått en langsiktig leieavtale med grunneier. I 2013 startet vi med infrastrukturtiltakene for å kunne behandle hageavfall og produsere jord. Vi startet også forprosjekt «Kretsløpspark». En framtidsrettet og bedre løsning med tanke på å redusere avfallsmengdene, gjenbruke mer og sortere ut mer slik at mer kan gjenvinnnes. I tillegg trenger vi en løsning på de utfordringene vi har med kapasiteten og sikkerheten på Stavsberg gjenvinningsstasjon i dag.

Utviklingen på avfallsområdet har ført til at Heggvin, som var avfallsdeponiet for husholdningsavfall, i dag tar i mot nesten bare næringsavfall. De store fraksjonene er lettere forurensede masser og aske fra forbrenningsanlegg. Hias vil satse mer på denne type virksomhet framover. Både reguleringsplan og konsesjon er under arbeid.

På tampen av året har vi også investert i ny isoporpresse og vi kan ta imot isopor fra et stort område.

Plan og rådgivning

2013 har vært et hektisk år på prosjektsiden. Behovet for gode og sikre tjenester som ivaretar lovmessige krav og økt regional utvikling og vekst medfører økt investeringsaktivitet. Viktige fokusområder for oss på Plan og rådgivning har vært:

- Tilpasninger til høy prosjektaktivitet
- Felles kommunedelplaner og samarbeid
- Fagkompetanse og utdanning
- Driftsassistanse og akkreditert prøvetaking

Terje Wikstrøm,
plansjef

TILPASNINGER TIL HØY PROSJEKTAKTIVITET

Plan og rådgivning har ansvaret for gjennomføring av de større investeringsprosjektene ved Vann og avløp og Renovasjon. Prosjektaktiviteten i 2013 har vært høy og er fortsatt stigende. Dette medfører økt arbeidsbelastning på medarbeiderne og behov for mer bemanning. 2 nye stillinger ved avdelingen er besatt i 2013. Det har også vært viktig for oss å ha en gjennomgang og avklaring av roller og fullmakter i prosjektorganiseringen. Prosjektporteføljen i Hias blir nå organisert i programmer med en ansvarlig person for hvert program. Dette forventes å gi bedre oversikt og mer effektiv styring og gjennomføring av prosjektene. Vi har også gjennomgått og forbedret opplegget for ressursplanlegging ved avdelingen.

FELLES KOMMUNEDELPLANER OG SAMARBEID

Hias, ved Plan og rådgivning, har sekretariatfunksjonen i arbeidet med felles kommunedelplan for vann og avløp for Hamar, Løten, Stange og Ringsaker. Arbeidet har hatt en god utvikling i 2013, og et høringsutkast vil være klart våren 2014. Det har også vært utstrakt samarbeid med eierkommunenes tekniske virksomheter i flere konkrete planprosesser og prosjekter. Godt samarbeid på disse områder er viktig med tanke på regional utvikling og vekst og riktig bruk av ressurser.

FAGKOMPETANSE OG UTDANING

Plan- og rådgivning har et høyt kompetansenivå og bredt sammensatt fagmiljø. Kompetansen er

NY INFRASTRUKTUR:

IKEA-etableringen i Ringsaker kommune krever at det tilrettelegges med ny infrastruktur på vann og avløp. Her på grensa mellom Ringsaker og Hamar kommune krysses E6 med rørganger for vann, spillvann og overvann.

Foto: Lars Lille-Mæhlum, Hias.

viktig for en samfunnsaktør som Hias, og den bidrar til god kvalitet på tjenestene og at vi tar i bruk ny, mer effektiv og miljøvennlig teknologi i våre prosesser.

En utfordring, spesielt i VA-bransjen, er den stadig reduserte tilgangen på ingeniør-kompetanse. Det er derfor viktig at vi bidrar til at ungdom velger utdanning og studieretninger innenfor de fagområdene som er viktige for oss. Derfor er det gjennom Driftsassistansen i Hedmark (DiH) innledet et samarbeid med Høgskolen i Gjøvik om opprettelse av VA-fag ved byggingeniør-utdanningen. Personell fra Hias vil gjennom Driftsassistansen bidra i undervisningsopplegget.

DRIFTSASSISTANSE OG AKKREDITERT PRØVETAKING

Ny avtale med Driftsassistansen i Hedmark om utøvelse av driftsassistansevirkomheten trådte i kraft fra 2013. Omfanget av avtalen er ca. 3,5 årsverk. Hoveddelen av virksomheten er kompetansebistand til kommuner innenfor vann og avløp og faglig nettverksbygging. En del av virksomheten består i å være akkreditert organisasjon for gjennomføring av prøvetaking ved rensaneanlegg i Hedmark.

PROSJEKTPLANLEGGING

Grunnervelse og kartlegging av fornminner er en del av prosjekt-planleggingsjobben når ny infrastruktur skal bygges. Det er en prosess som i seg selv både tar tid og krever ressurser.

Administrative fellestjenester

Hias har som mål å ha fellestjenester med høy kvalitet og som kan tilrettelegge for gode løsninger, slik at ressurser til drift på kjerneområdene frigjøres og en får fordeler av stordrift. Noen fokusområder for oss i administrative fellestjenester i 2013 i tillegg til ordinære oppgaver har vært:

- Innkjøp
- HMS og nærversfokus (96,7 %)
- Nytt administrasjonslokale

INNKJØP

Hias hadde i 2013 et innkjøpsvolum på 250 mill NOK. Innkjøp har vært et viktig område å utvikle. Ikke bare skal vi følger lover og kompliserte regelverk, vi skal også oppnå gode og lønnsomme avtaler. Men jobben er ikke gjort i det avtalen undertegnes. Den skal også forvaltes, som vil si å følge opp og sørge for at den overholdes på alle punkter. Ved store anskaffelser er det et viktig element for å oppnå ønsket resultat. Mye av jobben som er gjort på innkjøp i 2013, i tillegg til å gjennomføre og slutføre mange store anskaffelser, har vært å utvikle nytt malverk og internt reglement. Målet er å forenkle og tilrettelegge slik innkjøp og anskaffelser blir enklere for den enkelte i organisasjonen. De som sitter på innkjøpskompetansen deltar aktivt på konkrete anskaffelser i tillegg til å drive intern opplæring.

HMS OG NÆRVÆRSFOKUS

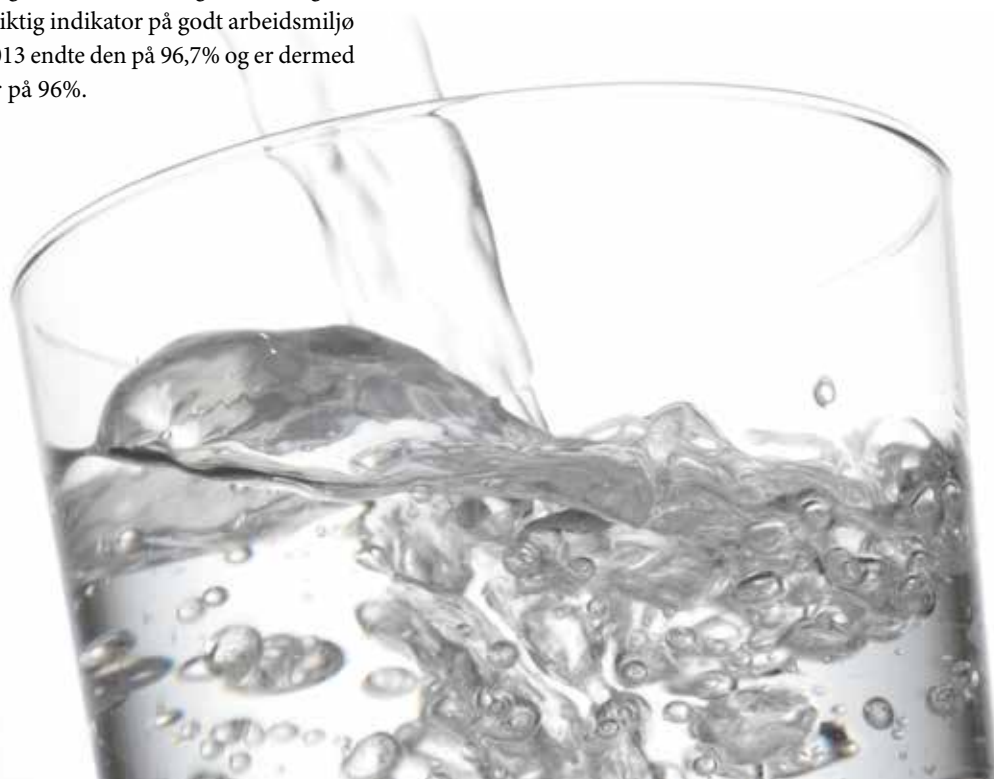
Arbeidsmiljøet i Hias oppfattes som godt, men selskapet er i endring på flere områder og det er derfor viktig å holde et godt tak i HMS-området. En viktig indikator på godt arbeidsmiljø er nærversprosenten. I 2013 endte den på 96,7% og er dermed over målsettingen som er på 96%.

Nina Stokke
Tronsrud,
administrasjons-
sjef

NYTT ADMINISTRASJONSLOKALE

Administrasjonen til Hias har i en årrekke vært lokalisert på Fredvang i Vangsvegen på Hamar. Med årene har organisasjonen vokst og lokalene har blitt for trange. For å finne en varig løsning på lokaliseringsspørsmålet har det pågått et utredningsarbeid der en har sett på ulike alternativer. Det som ble vurdert å gi det beste resultatet for selskapet og ansatte var å bygge et nytt administrasjonslokale oppå eksisterende renseanlegg i Ottestad og flytte tilbake til dit. I 2013 ble dette alternativet utredet kostnadmessig og med skisser til løsning. Bygging ble vedtatt i begynnelsen av 2014.

ILLUSTRASJONSBILDE:

Nytt hovedkontor skal bygges ved renseanlegget i Ottestad og i løpet av 2014 flytter administrasjonen fra dagens lokaler på Fredvang på Hamar.

Illustrasjon: SWECO

Husmorvask = vask for helse

De gamle «husmødrene» kunne knepene. Det er fullt mulig å gjøre rent uten et arsenal av ulike rengjøringsmidler. Det er lurt for både helsa di, miljøet, lomdeboka og skapplassen attpå.

Ikke alle syntetiske stoffer er til det beste. Noen er skadelige for miljøet og vår egen helse. Noen tukler med hormonene våre, noen gir allergier, andre skader forplantningsevnen, atter andre kan gi kreft eller ødelegge livet i vann. Vi sliter fortsatt med gamle synder i Mjøsa som kvikksølv, PCB og brommerte flammehemmere. Samtidig blir stadig nye syntetiske stoffer laget, som det kan ta flere år før vi vet alle konsekvenser av. Heldigvis kan du med enkle grep gjøre ditt for å holde både miljøet og drikkevannskilden vår, Mjøsa, så ren og helsegod som mulig. Her kommer noen vaskeråd:

BRUK MIKROFIBERKLUT

Mikrofiber virker som en magnet på støv. Fibrene er så små at de kommer helt ned i ujevne

flater og tar med både smuss og støv. Dermed trenger du ikke bruke så mye vaskemidler, og likevel få det rent. Velg riktig klut etter hva det står den skal brukes til, og se gjerne etter svanemerket.

VELG SVANEMERKET

Se etter merke med en svane eller blomst på produktet du kjøper.

Produktet har da vært gjennom en vurdering som viser at det tar hensyn både til helse og miljø. Det inneholder minst mulig helse- og miljøskadelige stoffer. Det bidrar også til mindre farlig avfall, og produseres med minst mulig utslipp av farlige stoffer og klimagasser.

Det finnes over 150 typer rengjøringsmidler med svanemerket til privat bruk, både til hus, bil og båt.

RIKTIG TYPE OG MENGDE

Spesialmidler som for eksempel møbelspray, stekeovnsrens, tepperens og flekkfjerner inneholder ofte flere stoffer som er skadelig for helse og miljø enn tradisjonelle universalmidler for rengjøring. Velg derfor heller universalmidler som håndoppvaskmiddel. For flater som ikke har godt av slike midler, er grønnsåpe ofte et godt alternativ.

Vær gnien på mengde, og bruk ikke mer enn du trenger. Det er lurt å lese

veiledningen på emballasjen når du doserer vaskemiddelet.

Juster også såpedose etter riktig hardhet på vannet. Bløtt vann trenger mindre såpe enn hardt vann. Her på Hedmarken har vi mye kalkgrunn. De som bruker grunnvann har derfor ofte hardt vann. Vannet fra Mjøsa er derimot bløtt. Ringsaker kommune har en fin oversikt over hardhetsgrad på vannet fra de kommunale vannverkene på sine nettsider. Vannet fra Hias sine vannbehandlingsanlegg i Hamar og Stange har hardhetsgrad 1 til 2 °dH.

UNNGÅ DE ANTIBAKTERIELLE

Bruk av antibakterielle produkter i det daglige, kan ødelegge kroppens normale bakterier. Slike stoffer kan føre til bakterier som tåler antibiotika.

og miljø

Fotos: Karine Bogsti

Det bekymrer forskerne og helsemyndighetene fordi vanlige infeksjoner som vi i dag kan behandle med antibiotika, blir farlige fordi antibiotikaen ikke virker lenger.

En undersøkelse fra Folkehelseinstituttet viser at f. eks nanosølv (ørsmå sølvpartikler) kan skade testiklene og hemme fruktbarheten. Nanosølv brukes som antibakterielt stoff i f. eks. sportstøy, sårplaster og kjøleskap.

Når antibakterielle stoffer skylles ut med vaskevannet, havner de i renseanlegg. Her kan de drepe nyttige bakterier og nedsette anleggets funksjon. Videre kan de fortsette ut i Mjøsa og gjøre skade der. Bruk derfor minst mulig antibakterielle vaskemidler og produkter.

Alkohol dreper også bakterier, og bidrar ikke til resistente mikrober på samme måte som mange andre desinfeksjonsmidler.

SJEKK INNHOLDET

Sjekk innholdsfortegnelsen, og om det er forholdsregler og/eller farer knyttet til bruken av produktet (faresymboler og advarselssettinger).

Ikke ha farlige og skadelige stoffer i do eller vask, men lever de på gjenvinningsstasjonen. Det er gratis for husholdninger.

Kjerringråd

Prøvd eddik og bakepulver?

Eddik er naturlig, giftfritt og rimelig i innkjøp i forhold til mange vaskemidler. Den rengjør og tar knekken på mange former for mugg, skitt, kalkbelegg og bakterier takket være sitt høye innhold av syre. Sitron fungerer også som eddik, og lukter friskt. Bakepulver og natron kan og brukes til mye.

Vindu og speil: Eddikvask gjør vindu og speil skinnende blanke.

Fettlag på kjøkken: Vask over benker, kokeplate, kjøleskap, mikro eller kjøkkenvifte med eddikvann.

Fjerne kalkbelegg på bad: Dypp en svamp i eddik, eller spray på veggene. Gni evt. sitron på flekkene. La det sitte noen minutter. Vask av og skyll rent. **OBS!** Ikke ha eddik/sitronsyre på fuger.

Toalettrens: Hell i ca. en halv kopp eddik og skrub. La det gjerne sitte noen timer før du skylles ned. Litt natron og skrub fjerner belegg.

Vond lukt fra klær/vaskemaskin: Eddik som skyllemiddel tar lukt både fra klær og vaskemaskin, og mykgjør i tillegg klærne. Eddik bevarer også fargen. Kokvask en gang i blant fjerner også lukt fra selve maskinen.

Fjerne vond lukt: Sett en skål med eddik i skapet/rommet det lukter vondt i. Natron tar også lukt.

Såpebelegg i badekar og vask: Tørk over med eddikvann og skrub med natron eller bakepulver.

Grillrist og fastbrente gryter: Ha noen teskjeer bakepulver eller natron og litt vann i gryta/dekk grillrista med blandingen. La det stå noen timer evt. over natta. Skrub rent og skyll.

Rense kaffetrakter/termos: Varmt vann og 1-2 ts bakepulver/natron. La vannet stå noen timer i ekstra skitne termoser. Eddik er best for fjerning av kalkbelegg.

*Hvit 7 % eddik er fin å bruke. Til vanlig rengjøring, bruk halvt om halvt med vann. Test på et lite synlig område om det tåler eddik. **OBS!** Eddik må ikke brukes på marmor, linoleum og voksede overflater.*

Flere miljøtips? Del de gjerne på vår Facebookside www.facebook.com/hiasiks eller send en e-post til post@hias.no

ER DET FARLIG?

- om farlige stoffer i forbrukerprodukter

Lurer du på hva tingene rundt deg inneholder av helse- og miljøfarlige stoffer?

Sjekk ut nettsiden www.erdetfarlig.no

Miljøgifter i sirkulasjon

Forskere finner igjen stoffer i Mjøsa som er skadelig for både vår egen og dyrelivets helse. Det kan en gjøre noe med. En kan starte for eksempel i baderomshylla.

Kalddusjen en kan gjøre

Mjøsfisken bruker lite sjampo og krem når den skal ordne seg. Likevel fant forskere at fisken inneholdt mye av en stoffgruppe som kalles D5 siloksaner, da de undersøkte den i fjor. Stoffet brukes i blant annet hudkremer, sjampo, hårbalsam og annen kosmetikk.

Siloksaner gjør det lett å smøre utover krem og balsam, og gjør hud og hår mykt. Det er vel og bra. Problemet er bare at siloksaner ikke er like bra for livet i Mjøsa, og trolig vår egen helse, når det skylles ut med

avløpsvannet. D5 siloksaner, som det ble funnet mye av i mjøsfisken, brytes veldig sakte ned i vann.

- D5 har giftige egenskaper for livet i vann. Dessuten hoper det seg opp i næringskjeden, forteller forsker Eirik Fjeld i Norsk institutt for vannforskning (NIVA). NIVA har sammen med Stockholms universitet undersøkt Mjøsa for denne typen siloksaner.

FLERE NYE STOFFER

Det blir stadig flere kjemiske stoffer som skal gjøre hverdagen vår bedre.

Mengden som brukes har økt fra 1 million tonn per år på 50-tallet, til 500 millioner tonn nå, anslår den svenske biologen Stefan Edman.

Det tar tid å finne ut hva disse stoffene kan gjøre med oss og naturen. Det gikk mange år fra en oppdaget for eksempel bromerte flammehemmere i Mjøsa, til det ble forbudt. Stoffet er fint med at det hindrer f. eks. møbelstoffer og plast rundt elektriske ting i å ta fyr. Problemet er at det er giftig for livet i vann, kan gi oss mennesker leverskade, tukle med hormonene og nervene våre, og skade evnen til å få barn. Stoffet tas opp blant annet i fisk.

Heldigvis har det blitt mindre bromerte flammehemmere i Mjøsa etter at det

Illustrasjonsfoto: Karine Bogsti

Foto: iStockphoto.com

ER DET FARLIG?

- om farlige stoffer i forbrukerprodukter

Lurer du på hva tingene rundt deg inneholder av helse- og miljøfarlige stoffer?

Sjekk ut nettsiden www.erdetfarlig.no

Se etter svanemerket

Se etter merke med en svane eller blomst på produktet du kjøper. Produktet har da vært gjennom en vurdering som viser at det inneholder minst mulig helse- og miljøskadelige stoffer. Det bidrar også til mindre farlig avfall, og produseres med minst mulig utslipp av farlige stoffer og klimagasser.

Stiftelsen Miljømerking i Norge forvalter de to offisielle miljømerkene Svane og Blomsten. De styres av blant annet Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Forbrukerrådet og miljøvernmyndighetene.

noe med

ble forbudt. Nå er D5 siloksaner på lista over stoffer som en vil stanse utslippene av.

FØRE VAR

Renseanlegget til Hias ble bygget på 70-tallet da Mjøsa var grønn og illeluktende. Den gang var problemet alt for store utslipp av næringsstoffet fosfor. Siden den tid har man fjernet den faste delen i vannet, og slik fått ut fosfor før vannet sendes tilbake til Mjøsa. Renseanlegg i Norge er ikke bygget slik at de klarer å fjerne miljøgifter. Det beste er derfor å være bevisst hva man skyller ned i avløpet. Jo færre skadelige stoffer vi tar inn i vannets kretsloop, jo bedre blir det for både vår egen helse og naturen.

STOFF *	KAN FINNES PÅ BADET I	SKADELIG FOR
Trioksan	Tannkrem og deodoranter. Skal hemme bakterievekst, men er omdiskutert	Svært giftig for livet i vann. Det er mulig at bruk av stoffet kan føre til at bakterier blir resistente mot antibiotika. Det kan for eksempel innebære at vanlige infeksjoner som vi i dag kan behandle med antibiotika, kan være farlige fordi antibiotikaen ikke lenger virker
Siloksaner	Såpe, sjampo, balsam, kremer, deodoranter. Gjør produkt mykt og smørbart	D5 og D4 siloksaner brytes lite ned i vann, hopper seg svært lett opp i organismer og kan oppkonsentreres i næringskjeden. D4 er i tillegg giftig for vannlevende organismer, og kan skade menneskers evne til å få barn
Muskxylen	Parfyme, deodoranter og såpe. Brukes for å gi produkter lukt	Svært giftig for livet i vann. Brytes langsomt ned og hopper seg opp i naturen når det slippes ut. I tillegg tas det opp i dyr og mennesker som over tid kan få høye konsentrasjoner i kroppen. Det er mulig at muskxylen kan føre til kreft
Parabener	Såpe, sjampo, balsam, kremer. Øker holdbarheten ved å hemme sopp og bakterievekst	Noen av disse stoffene er mistenkt for kunne påvirke hormonbalansen hos mennesker og dyr. I tillegg kan stoffer som gir allergiske reaksjoner, være et problem for noen
Antibiotika	Medisiner. Brukes for å kurere sykdom	Skadelig for livet i vann og kan gi resistente bakterier. Ikke skyll medisinerester ned i do, men lever de gratis på apoteket

*Det er ikke alle produkter som har oppgitt de ulike stoffene ved dette navnet. På nettsiden www.erdetfarlig.no finner du oversikt over hva stoffet ellers kan hete. Kilde: erdetfarlig.no

Årsberetning 2013

HIAS' VIRKSOMHET

Hias IKS er et interkommunalt vann, avløp og renovasjons-selskap som er eid av kommunene Hamar, Løten, Stange og Ringsaker. Selskapet er organisert som IKS (interkommunalt selskap) etter lov om interkommunale selskaper. Selskapet har kontoradresse i Hamar, men driver forskjellige anlegg og tekniske installasjoner i alle eierkommunene.

Selskapets formål er å anlegge, eie og drive kommunaltekniske fellesanlegg for vann, avløp og renovasjon i de deltagende kommunene. I tillegg kan Hias IKS påta seg andre oppgaver og gå inn med eierandel i andre foretak når dette fremmer selskapets interesse.

Gjennom det heleide datterselskapet Hias Næring AS har Hias IKS organisert det vesentligste av skattepliktig og risikoutsatt virksomhet. Hias Drift AS og Hias Miljøpartner AS er heleide datterselskaper av Hias Næring AS. Hias Drift AS leier ut bygg og maskiner til Hias IKS. Hias Miljøpartner AS er i hovedsak et fakturerings-selskap for skattepliktig virksomhet utført av personale i Hias IKS. Gjennom Driftsassistansen i Hedmark (DiH) er Hias IKS støttefunksjon på vann- og avløpssektoren for de andre kommunene i Hedmark.

RESULTAT, UTVIKLING OG RISIKO

Hias IKS har i hovedsak inntekter fra salg av vann, rensing av kloakk, drift av gjenvinningsstasjoner og deponi, samt fra innsamling av husholdningsavfall i Hamar, Løten, Ringsaker og Stange. Denne virksomheten er basert på langsiktige avtaler med eierkommunene.

Inntektene er regulert gjennom særlovgivning og forskrifter ("Lov om vann og kloakkavgifter" og "Lov om forurensning") og skal være til selvkost etter "Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester" (KRD 2003). Utvikling i selvkostgraden har vært slik:

Hias IKS har i 2013 hatt en omsetning på 201,3 mill. kr, og et regnskapsmessig overskudd før skatt på 6,5 mill. kr. Overskudd etter skatt er 6,4 mill. kr. I 2012 var inntekten 196,2 mill. kr og det regnskapsmessige overskuddet 16,5 mill. kr. Overskuddet overføres i sin helhet til egenkapitalen. Som følge av at investeringer i hovedsak finansieres ved låneopptak har egenkapitalandelen sunket fra 48,3% i 2012 til 38,2% ved utgangen av 2013. Likviditeten er god, men selskapet vil fortsatt være avhengig av å lånefinansiere investeringer.

Konsernet har hatt en omsetning på 201,2 mill. kr, og et regnskapsmessig overskudd etter skatt på 7,6 mill. kr. Tilsvarende tall i 2012 var 195,7 mill. kr og 18,2 mill. kr. Egenkapitalprosenten i konsernet er på 40,3%. Likviditeten er god.

Siden prisene til eierkommunene er basert på selvkost, vil risikoen knyttet til fremtidige resultater i Hias IKS være liten. Selvkostgraden er rentesensitiv, hvilket innebærer at større svingninger i rentemarkedet får konsekvenser for prisen Hias kan levere tjenester til, uavhengig av lånebelastning.

Eventuelle usikkerheter for øvrig er først og fremst knyttet opp mot endringer i eksterne rammebetingelser. Konsekvensen av slike endringer vil imidlertid hovedsakelig være endrede priser til kunder, ikke endringer i selskapets resultat og balanse. Gjennom IKS-loven er eierkommunene solidarisk ansvarlig for selskapets forpliktelser. Eierkommunene utgjør også det vesentligste av kundegrunnet for selskapet. Eierkommunenes andel av omsetning og kundefordringer pr. 31.12.13 utgjorde henholdsvis 84% og 77%. Kredittrisikoen ansees derfor å være svært lav. Selskapet er til en viss grad eksponert mot endringer i rentenivået, da selskapets gjeld har flytende rente. Selskapet har utarbeidet en finansstrategi som setter rammer for forvaltning av kapital.

FORTSATT DRIFT

Årsregnskapet for 2013 er avlagt under forutsetning av fortsatt drift. Det bekreftes herved at forutsetningen for fortsatt drift er tilstede.

Selvkostområde		2009	2010	2011	2012	2013
Vann	Selvkostgrad pr. år	109,7%	96,1%	104,4%	119,0%	106,2%
	Selvkostgrad akkumulert fra 2003	111,9%	106,6%	111,1%	133,4%	145,6%
Avløp	Selvkostgrad pr. år	94,9%	102,9%	107,4%	101,7%	96,5%
	Selvkostgrad akkumulert fra 2003	85,5%	88,3%	95,1%	96,8%	93,5%
Renovasjon	Selvkostgrad pr. år	90,9%	96,3%	104,9%	102,3%	98,6%
	Selvkostgrad akkumulert fra 2011 1)	87,5%	85,4%	104,9%	108,0%	106,5%

1) Akkumulert selvkost ble beregnet fra 2003 frem til 2010. Fra 2011 startet ny akkumulert beregning.

ARBEIDSMILJØ

Selskapet er opptatt av å legge til rette for et godt arbeidsmiljø og gjennomfører arbeidsmiljøundersøkelser regelmessig. Rekrutteringen til bransjen er lav og et godt arbeidsmiljø er en viktig konkurransefaktor for Hias. Selskapet arbeider aktivt med rekruttering, gir støtte til videreutdanning, deltar i traineeordning og bidrar med lærekrefter på Norsk Vann sine kurs. I 2013 har det vært 7 ulykker med personskader, hvorav 1 var alvorlig og medførte sykmelding. Det har vært rapportert om 1 nestenulykke. Det totale sykefraværet i 2013 var 3,3 % hvorav 1,2% var langtidssykefravær, mot henholdsvis 5,2% og 2,8 % i 2012. Sammen med eierkommunene startet Hias IKS i 2012 arbeidet med å etablere en felles kommunedelplan for vann og avløp som skal sikre helhetlig planlegging og prioritering av Hias anlegg og de deler av eierkommunenes anlegg som knytter abonnenter til Hias. Dette arbeidet er videreført i 2013 og forutsettes avsluttet i 2014.

LIKESTILLING OG MANGFOLD

Selskapet har ved utgangen av 2013 90 ansatte. Av disse er 28 kvinner og 62 menn. I tillegg har selskapet 3 lærlinger knyttet mot Vann og Avløp. Alle lærlingene er menn.

Det er ikke satt i gang spesielle tiltak for å fremme likestilling i 2013. Ved ansettelser til avdelinger hvor ett kjønn er underrepresentert, vil vi foretrekke dette kjønn dersom kvalifikasjonene for øvrig er like.

YTRE MILJØ

Hias IKS er en miljøbedrift, og har ansvar for å ivareta det ytre miljø på vann, avløp og renovasjonssiden. Selskapet er således en betydelig bidragsyter for opprettholdelse av et godt ytre miljø. Virksomheten er underlagt lovverk og konsesjonsvilkår som selskapet opererer innenfor. Selskapet er sertifisert etter ISO 14001, og arbeider således kontinuerlig med forbedringer i et miljøperspektiv. Det utarbeides hvert år egen miljørapport. Selskapet har en egen energipolitikk.

I mars 2012 hadde selskapet et utslipp på ca 30000 m³ avløpsvann fra inntaket til renseanlegget i Ottestad. Som følge av dette ble selskapet i 2013 ilagt en foretaksbot som ikke er vedtatt. Dette forholdet vil derfor bli avgjort ved rettslig behandling i 2014.

REDEGJØRELSE FOR ÅRSREGNSKAPET OG RESULTATDISPONERING

Etter styrets oppfatning gir fremlagt resultatregnskap og balanse med noter et riktig bilde av virksomhetens resultat for 2013, og økonomiske stilling ved årsskiftet. Det er ikke inntrådt forhold etter regnskapsårets slutt som er av betydning for bedømmelsen av regnskapet.

FORSKNING OG UTVIKLING

Hias IKS har i 2013 fortsatt arbeidet med å prøve ut framtidige alternativer med utvidet biologisk rensing av avløp. Det ble i 2012 gjennomført en plan- og designkonkurranse og startet forprosjekt for å finne metoder som sikrer god utnyttelse av selskapets biogassressurser. Dette arbeidet er videreført ved valg av løsninger og oppstart av prosjektarbeid i 2013.

STYRETS ARBEID

Det ble i 2013 avholdt 8 ordinære styremøter hvorav ett møte var kombinert med en studietur der temaet var renovasjonsløsninger. Det ble i tillegg avholdt et ekstraordinært styremøte knyttet til at selskapet ble anmeldt for utslipp fra renseanlegget i 2012. Viktige saker i 2013 var plassering av nytt anlegg for vannbehandling, gjennomgang av sikkerhet i transportsystemet for avløp og oppfølging av kommunenes vedtak om ny Avfallsplan for perioden fram til 2020. Valg av behandlingsmåte for våtorganisk avfall var omfattet av stor interesse.

I 2013 ble det avholdt 4 møter med Representantskapet som etter IKS-loven, i tillegg til regnskap og årsberetning, også skal behandle selskapets budsjett og økonomiplan. Gjennom denne behandlingen har eierne tatt inn over seg at selskapet står foran store investeringer de kommende årene.

Styret takker de ansatte for godt arbeid i 2013.

Hamar, den 18.03.2014 - Styret for Hias IKS

Arne Olav Loeng
Arne Olav Loeng

Mona Skaaden-Bjerke
Mona Skaaden-Bjerke

Kjersti Hoff
Kjersti Hoff

Sven Egil Holmsen
Sven Egil Holmsen

Kari Skramstad
Kari Skramstad

Roy Rindal
Roy Rindal

Harry Konterud
Harry Konterud
Styreleder

Morten Finborud
Morten Finborud
Adm.dir.

Resultatregnskap Hias IKS

Beløp i hele tusen kroner

Morselskap					Konsern	
2012	2013	Budsjett 2013		Note	2013	2012
			Driftsinntekter og driftskostnader			
195 706	200 770	199 569	Salgsinntekter	2	200 660	195 204
472	560	-	Annen driftsinntekt		560	472
196 178	201 331	199 569	Sum driftsinntekter		201 221	195 676
			Finansinntekter og finanskostnader			
57 555	65 836	64 181	Lønnskostnader m.m.	3,13	65 838	57 557
20 885	22 204	25 627	Avskrivninger	6	22 412	21 094
97 655	104 195	99 505	Annen driftskostnad	3,4,16	104 906	98 074
176 095	192 235	189 313	Sum driftskostnader		193 157	176 726
20 083	9 096	10 256	Driftsresultat		8 063	18 951
			Finansinntekter og finanskostnader			
2 877	3 090	3 100	Annen finansinntekt	7,15	5 116	5 572
5 328	5 650	6 254	Annen finanskostnad	9,16	5 657	5 339
-2 451	-2 560	-3 154	Resultat av finansposter		-541	233
17 632	6 536	7 102	Resultat før skattekostnad		7 522	19 184
1 163	112	-	Skattekostnad på ordinært resultat	5	-44	958
16 470	6 424	7 102	Årsoverskudd		7 566	18 226
			Overføringer			
16 470	6 424	7 102	Avsatt til annen egenkapital	12	7 566	18 226
16 470	6 424	7 102	Sum overføringer		7 566	18 226

Balanse Hias IKS

Beløp i hele tusen kroner

Morselskap		Note	Konsern	
2012	2013		2013	2012
EIENDELER				
Anleggsmidler				
Immaterielle eiendeler				
10	108	5	703	449
10	108		703	449
Varige driftsmidler				
149 953	159 287		159 287	149 953
59 106	55 191		56 367	60 385
42 692	40 672		41 394	43 521
59 004	56 689		56 689	59 004
47 584	101 566		101 566	47 584
358 338	413 405	6	415 304	360 446
Finansielle anleggsmidler				
13 000	13 000	7	-	-
5 182	5 182	7	24 139	22 949
1 496	1 666		1 977	1 806
19 678	19 848		26 115	24 756
378 026	433 361		442 122	385 650
Omløpsmidler				
Fordringer				
34 562	28 045	8	27 137	34 017
1 143	2 156		2 172	1 177
35 704	30 201		29 310	35 194
Investeringer				
22 921	24 356	15	24 356	22 921
26 463	114 407	10	127 549	39 470
85 088	168 964		181 214	97 586
463 115	602 325		623 336	483 236

Morselskap				Konsern	
2012	2013		Note	2013	2012
EGENKAPITAL OG GJELD					
Egenkapital					
20 000	20 000	Innskutt egenkapital	11,12	20 000	20 000
203 683	210 107	Annen egenkapital	12	230 937	223 371
223 683	230 107	Sum egenkapital		250 937	243 371
Gjeld					
Avsetning for forpliktelser					
1 965	3 858	Pensjonsforpliktelser	13	3 877	1 987
33 648	32 240	Andre avsetninger for forpliktelser	16	32 240	33 648
35 613	36 097	Sum avsetning for forpliktelser		36 117	35 634
Annen langsiktig gjeld					
167 782	297 771	Gjeld til kredittinstitusjoner	9	297 906	168 019
167 782	297 771	Sum annen langsiktig gjeld		297 906	168 019
Kortsiktig gjeld					
18 862	23 500	Leverandørgjeld	8	23 359	19 028
1 173	164	Betalbar skatt	5	164	1 173
4 755	4 802	Skyldig offentlige avgifter		4 966	4 796
11 246	9 885	Annen kortsiktig gjeld		9 888	11 247
36 036	38 350	Sum kortsiktig gjeld		38 376	36 211
239 431	372 218	Sum gjeld		372 399	239 865
463 115	602 325	Sum egenkapital og gjeld		623 336	483 236

Hamar, den 18.03.2014

Harry Konterud
Styreleder

Arne Olav Loeng
Nestleder

Roy Rindal
Styremedlem

Kjersti Hoff
Styremedlem

Sven Egil Holmsen
Styremedlem

Kari Skramstad
Styremedlem

Mona Skaaden-Bjerke
Styremedlem

Morten Finborud
Administrerende
direktør

Kontantstrømanalyse Hias IKS

Morselskap			Konsern	
2012	2013		2013	2012
		Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
17 632	6 536	Resultat før skattekostnad	7 522	19 184
-	-1 173	Periodens betalte/ tilbakebetalte skatt	-1 219	-21
-1 037	-896	Verdiendring kortsiktige investeringer	-896	-1 037
	-13	Gevinst ved salg av anleggsmidler	-13	-47
20 885	22 204	Ordinære avskrivninger	22 412	21 094
-11 759	6 517	Endring i kundefordringer	6 880	-11 537
3 322	4 637	Endring i leverandørgjeld	4 331	3 469
-3 039	-5 773	Endringer i andre tidsavgrensingsposter	-5 813	-3 064
534	1 892	Endring balanseført pensjon	1 890	534
-	-	Resultatendring tilknyttet selskap (EK-met)	-1 189	-2 115
26 539	33 930	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	33 906	26 461
		Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
	185	Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	185	
-60 201	-75 367	Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-75 367	-60 201
		Innbetalt utbytte fra tilknyttede selskaper	375	875
-1 164	-930	Utbetalinger ved kjøp av aksjer i andre foretak	-1 043	-1 164
3 568	137	Innbetalinger ved salg av aksjer i andre foretak	137	4 068
-57 798	-75 974	Sum kontantstrøm til investeringsaktiviteter	-75 713	-56 422
		Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
	138 000	Innbetalinger ved opptak av ny langsiktig gjeld	138 000	
-11 021	-8 012	Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld	-8 114	-11 122
-11 021	129 988	Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	129 886	-11 122
-42 279	87 944	Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	88 079	-41 083
68 742	26 463	Beh.av kont.og kontantekv. ved per.begynnelse	39 470	80 553
26 463	114 407	Beh.av kont.og kontantekv. ved per.slutt	127 549	39 470

Noter

Beløp oppgis i hele tusen kroner hvis ikke annet spesifiseres.

NOTE 1 - REGNSKAPSPRINSIPPER

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapslovens bestemmelser og god regnskapsskikk.

Salgsinntekter

Inntekter fra salg av varer resultatføres når levering har funnet sted og det vesentligste av risiko og avkastning er overført. Tjenester inntektsføres etter hvert som de leveres.

Skatt

Skattekostnad består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt/skattefordel er beregnet på alle forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld. Utsatt skatt er beregnet med 28 % på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt skattemessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Netto utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at denne kan bli nyttgjort. Morselskapet er skattepliktig kun for den delen av virksomheten som er konkurranseutsatt.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Anleggsmidler omfatter eiendeler bestemt til varig eie og bruk. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmidlets økonomiske levetid. Varige driftsmidler nedskrives til gjenvinnbart beløp ved verdifall som forventes ikke å være forbigående. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgsverdi og verdi i bruk. Verdi i bruk er nåverdi av fremtidige kontantstrømmer knyttet til eiendelen. Nedskrivningen reverseres når grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og antatt virkelig verdi.

Langsiktig og kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Gjeld oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av rentendring.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives lineært over driftsmidlets forventede levetid. Direkte vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende under driftskostnader, mens påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris

og avskrives i takt med driftsmidlet. Aktiveringer vedrørende investeringer i de leide administrasjonslokalene avskrives lineært over leiekontraktens varighet. Dersom gjenvinnbart beløp av driftsmiddelet er lavere enn balanseført verdi foretas nedskrivning til gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgsverdi og verdi i bruk. Verdi i bruk er nåverdien av de fremtidige kontantstrømmene som eiendelen forventes å generere.

Datterselskap/konsernregnskap

Datterselskaper vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet. I konsernregnskapet er datterselskap konsolidert i sin helhet. Konsernregnskapet omfatter i tillegg til Hias IKS, datterselskapet Hias Næring AS og datterdatterselskapene Hias Drift AS og Hias Miljøpartner AS. Alle datterselskapene er heleide. Ved konsolideringer er bokført verdi av aksjer i datterselskapet eliminert mot egenkapitalen. Alle øvrige konserninterne transaksjoner er eliminert ved konsolideringen. Datterselskapene benytter de samme regnskapsprinsipper som morselskapet. I notene til årsregnskapet er regnskapstallene spesifisert på morselskap og konsern der hvor tallene er forskjellige.

Tilknyttede selskap

Tilknyttede selskap vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet. I konsernregnskapet er tilknyttede selskap vurdert etter egenkapitalmetoden.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap på krav.

Markedsbaserte finansielle omløpsmidler

Markedsbaserte finansielle omløpsmidler som tilfredsstiller kravene til en handelsportefølje er vurdert til virkelig verdi på balansedagen.

Pensjoner

Selskapet er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om tjenstepensjon. Tariffestet kollektiv tjenstepensjon tilfredsstiller kravene i lov om tjenstepensjon. Selskapet fører pensjonsforpliktelsene netto. Selskapets pensjonsansvar er dekket gjennom pensjonsordning i Kommunal Landspensjonskasse. Denne ordningen gir en definert ytelse i forhold til tariffavtalen i kommunal sektor.

Ytelsesbaserte pensjonsordninger, vurderes til nåverdien av de fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses opptjent på balansedagen. Pensjonsmidler vurderes til virkelig verdi.

Endring i ytelsesbaserte pensjonsforpliktelser som skyldes endringer i pensjonsplaner, fordeles over antatt gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid.

Akkumulert virkning av estimatendringer og endringer i finansielle og aktuarielle forutsetninger (aktuarielle gevinster og tap) under 10 % av det som er størst av pensjonsforpliktelsene

og pensjonsmidlene ved begynnelsen av året innregnes ikke. Når den akkumulerte virkningen er over 10 %-grensen ved årets begynnelse, resultatføres det overskytende over antatt gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid. Periodens netto pensjonskostnad klassifiseres som lønns- og personalkostnader.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metode. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige, likvide plasseringer.w

NOTE 2 - SALGSINTEKTER

Pr. Virksomhetsområde	Morselskap		Konsern	
	2013	2012	2013	2012
Vann	28 602	28 303	28 602	28 303
Avløp	53 111	51 863	53 111	51 863
Renovasjon	113 730	111 169	113 730	111 169
Andre	5 327	4 372	5 217	3 870
Sum	200 770	195 706	200 660	195 204

NOTE 3 - LØNSKOSTNADER, ANTALL ANSATTE OG GODTGJØRELSER

Lønnskostnader	Morselskap		Konsern	
	2013	2012	2013	2012
Lønninger	48 407	41 618	48 407	41 618
Arbeidsgiveravgift	7 792	6 761	7 792	6 761
Pensjonskostnader	7 486	7 078	7 488	7 080
Andre ytelser	2 151	2 099	2 151	2 099
Sum	65 836	57 555	65 838	57 557
Gjennomsnittlig antall årsverk	89	84		
Det er ingen ansatte i datterselskapene.				
Ytelser til ledende personer	Adm. direktør	Styret/rep.skap		
Lønn	1 099	473		
Pensjonsutgifter	94			
Annen godtgjørelse	11			
Revisor				
Godtgjørelse til revisor er fordelt på følgende:	Morselskap	Konsern		
Lovpålagt revisjon	132	154		
Skatterådgivning	9	15		
Annen bistand	109	109		
Sum revisjonshonorar	250	278		

NOTE 4 - ANDRE DRIFTSKOSTNADER (poster som er sammenslått)

	Morselskap		Konsern	
	2013	2012	2013	2012
Materialer og fremmedytelser	19 570	20 442	19 646	20 445
Frakt og transport	36 487	35 458	36 487	35 458
Lokaler og områder	12 310	14 311	12 754	14 606
Leie av maskiner, inventar ol.	1 195	1 040	615	467
Kjøp av verktøy, inventar og driftsmaterialer	10 923	9 816	10 923	9 816
Reparasjoner og vedlikehold	12 200	10 669	12 263	10 669
Fremmede tjenester	9 902	5 682	10 585	6 371
Kontorkostnad, telefon og porto	5 785	4 230	5 800	4 233
Transportmidler	697	1 004	697	1 004
Reise, salg, kontingenter, forsikringer ol.	4 100	3 414	4 109	3 417
Etterdrift deponi (se note 16)	-2 239	-2 239	-2 239	-2 239
Aktiverte interne kostnader	-6 736	-6 172	-6 736	-6 172
Sum	104 195	97 655	104 906	98 074

NOTE 5 - SKATT

	Morselskap		Konsern	
	2013	2012	2013	2012
Årets skattekostnad fordeler seg på:				
Betalbar skatt	164	1 173	164	1 173
For lite avsatt forrige år	46	-	46	-
Endring i utsatt skatt	-98	-10	-254	-214
Sum skattekostnad	112	1 163	-44	958
Beregning av årets skattegrunnlag:				
Resultat før skattekostnad	6 536	17 632	7 522	19 184
Permanente forskjeller	-6 314	-13 480	-7 937	-15 761
Endring i midlertidige forskjeller	364	36	383	38
Årets skattegrunnlag	586	4 188	-32	3 460
Oversikt over midlertidige forskjeller:				
Anleggsmidler	-	164	-1 506	-1 514
Avsetning etter god regnskapsskikk	-400	-200	-400	-200
Pensjoner	-	-	-19	-21
Gevinst- og tapskonto	-	-	773	967
Sum midlertidige forskjeller	-400	-36	-1 152	-769
Underskudd til fremføring	-	-	-1 450	-834
Sum grunnlag for utsatt skattefordel	-400	-36	-2 602	-1 603
Utsatt skatt 27 / 28 %	-112	-10	-703	-449

	Morselskap		Konsern	
Forklaring til hvorfor årets skattekostnad ikke utgjør 28 % av resultat før skatt:				
28 % skatt av resultat før skatt	1 830	4 937	2 106	5 371
Effekt av endret skattesats	4	-	26	-
For lite avsatt forrige år	46	-	46	-
Permanente forskjeller (28%)	-1 768	-3 774	-2 222	-4 413
Beregnet skattekostnad	112	1 163	-44	958
Effektiv skattesats	1,7 %	0,07	-0,6 %	5,0 %

Som permanente forskjeller på morselskapet er oppgitt resultat før skatt på ikke-skattepliktig virksomhet. Det er beregnet utsatt skatt på eiendeler og gjeld knyttet til skattepliktig virksomhet i morselskapet.

NOTE 6 - VARIGE DRIFTSMIDLER OG LEIEAVTALER

Morselskap	Anskaffelses- kost pr 01.01.	Tilgang	Avgang	Årets av- skrivninger	Akkumulerte avskrivninger pr 31.12.	Bokført verdi pr 31.12.
Vann						
Bygningsmessige anlegg	27 171			604	18 231	8 940
Ledningsnett, grøfter ol.	177 880	23 134		4 301	51 159	149 855
Tomter	236					236
Maskiner og anlegg	33 506	16 487		853	14 778	35 215
Utstyr og inventar	2 179			116	415	1 764
Verktøy og tekniske installasjoner	1 067	3 569		67	330	4 305
Edb-utstyr oa. kontormaskiner	578			116	116	462
Sum Vann	242 616	43 189	0	6 056	85 029	200 777
Avløp						
Bygningsmessige anlegg	71 346	355		2 242	55 229	16 473
Ledningsnett, grøfter ol.	77 753	1 616		1 703	43 348	36 021
Utearealer, plasser ol.	740			18	687	53
Maskiner og anlegg	101 017	7 610		1 692	86 386	22 240
Utstyr og inventar	23			1	8	15
Verktøy og tekniske installasjoner	62 838	6 932		2 621	7 346	62 423
Edb-utstyr oa. kontormaskiner	2 220			321	1 257	963
Sum Avløp	315 935	16 512	0	8 597	194 261	138 187
Vann og avløp felles						
Bygningsmessige anlegg	1 379			69	292	1 087
Person-, vare- og lastebiler	2 756	363	260	197	1 923	936
Transport- og anleggsmaskiner	469			35	436	32
Utstyr og inventar	1 434	50		75	618	867
Verktøy og tekniske installasjoner	3 730	1 458			814	4 374
Edb-utstyr oa. kontormaskiner	265				265	0
Sum vann og avløp felles	10 033	1 871	260	376	4 349	7 295

Morselskap	Anskaffelses- kost pr 01.01.	Tilgang	Avgang	Årets av- skrivninger	Akkumulerte avskrivninger pr 31.12.	Bokført verdi pr 31.12.
Renovasjon						
Bygningsmessige anlegg	41 127	838		1 132	29 309	12 657
Ledningsnett, grøfter ol.	8 331			421	7 647	684
Utearealer, plasser ol.	26 153	752		1 060	9 151	17 753
Maskiner og anlegg	20 147	3 790	280	1 594	8 709	14 947
Person-, vare- og lastebiler	2 032		20	217	1 088	925
Transport- og anleggsmaskiner	3 188	39		285	3 031	196
Utstyr og inventar	16 335	2 076		1 266	11 356	7 055
Installasjoner	2 258	3 223		120	345	5 137
Edb-utstyr oa. kontormaskiner	1 617	345		142	979	984
Sum renovasjon	121 188	11 064	300	6 236	71 614	60 337
Administrasjon						
Bygningsmessige anlegg		4 335				4 335
Person-, vare- og lastebiler	257			32	246	11
Utstyr og inventar	3 011			160	1 895	1 117
Verktøy og tekniske installasjoner	54			11	22	32
Edb-utstyr oa. kontormaskiner	8 742	563		734	7 991	1 314
Sum administrasjon	12 064	563	0	936	10 154	6 808
Totalt	701 837	75 367	560	22 204	365 407	413 405
Herav anlegg under utførelse	47 584					101 566
Driftsmidler i datterselskaper						
Bygningsmessige anlegg	4 118			102	2 940	1 178
Maskiner og anlegg	2 203			100	1 553	650
Utstyr og inventar	113			6	40	73
Sum datterselskaper	6 434	0	0	209	4 534	1 900
Sum konsern varige driftsmidler	708 271	75 367	560	22 412	369 941	415 304

Både morselskapet og konsernet benytter lineære avskrivninger for alle varige driftsmidler.

Den økonomiske levetiden for driftsmidlene er beregnet til:

- Bygninger, ledningsnett og uteanlegg 30-40 år
- Maskiner, utstyr, verktøy og inventar 10-15 år
- Transportmidler 8 år
- Edb og annet kontorutstyr 3-5 år

NOTE 7 - DATTERSELSKAP, TILKNYTTET SELSKAP MV

Datterselskaper Selskapets navn	Kontoradr	Eier- og stemmeandel	Balanseført verdi	Resultat	Egenkapital
Hias Næring AS	Hamar	100 %	13 000	-64	20 190

Hias Næring AS eier 100 % av aksjene i følgende selskaper:

Selskapets navn	Kontoradr	Eier- og stemmeandel	Balanseført verdi	Resultat	Egenkapital
Hias Drift AS	Hamar	100 %	1 010	163	2 130
Hias Miljøpartner AS	Hamar	100 %	110	267	133

Tilknyttede selskaper i morselskapet

Selskapets navn	Kontoradr	Eier- og stemmeandel	Balanseført verdi	Foreløpig resultat	Foreløpig egenkapital
Mjøsanlegget AS	Lillehammer	44,6 %	5 182	468	13 145

Øvrige tilknyttede selskaper i konsernet eies av datterselskapet Hias Næring AS

Tilknyttede selskaper - Egenkapitalmetoden	Østlandet Gjenvinning AS	Fredvang Eiendom AS	Mjøsanlegget AS	Totalt
Anskaffelseskost	3 949	2 510	5 182	11 641

Beregning av årets resultatandel

Årets resultatandel	1 048	455	61	1 564
----------------------------	--------------	------------	-----------	--------------

Beregning av balanseført verdi 31.12.

Balanseført verdi 01.01.	11 977	5 087	5 885	22 949
Årets resultatandel	1 048	455	61	1 564
Inntektsført utbytte fra selskapet		-375		-375
Balanseført verdi 31.12.	13 025	5 166	5 947	24 139

Eierandel	35,0 %	33,3 %	44,6 %
Kontoradresse	Hamar	Hamar	Lillehammer

NOTE 8 - MORSELSKAPETS MELLOMVÆRENDE MED SELSKAP I SAMME KONSERN OG TILKNYTTETE SELSKAP

Fordringer	Foretak i samme konsern		Tilknyttede selskap	
	2013	2012	2013	2012
Kundefordringer	1 295	632	-	-
Sum	1 295	632	-	-
Gjeld				
Leverandørgjeld	227	-	-	603
Sum	227	-	-	603

NOTE 9 - LANGSIKTIG GJELD

Opplysninger om lån fra kredittinstitusjoner

Långiver/lån nr.	Oppr. lån	Oppt. år/ siste avdrag	Restgjeld 1.1.13	Renter 2013	Avdrag/ innløsning 2013	Restgjeld 31.12.13
Morselskap						
Vann						
NKB-20060170	14 000	2006/2038	11 156	247	438	10 719
NKB-20060171	10 000	2006/2033	7 592	167	370	7 222
NKB-20080211	16 000	2008/2048	14 200	299	400	13 800
NKB-20080212	14 000	2008/2048	12 425	262	350	12 075
NKB-20090375	24 000	2009/2049	21 900	456	600	21 300
NKB-20100916	24 000	2010/2050	22 800	487	600	22 200
NKB-20110605	20 000	2011/2049	19 474	414	526	18 947
NKB-20130010	23 000	2013/2050		469	311	22 689
NKB-20130612	50 000	2013/2050		144		50 000
Sum			109 547	2 944	3 595	178 952
Avløp						
NKB-20030776	16 219	2003/2023	8 686	174	790	7 896
NKB-20110606	15 000	2011/2030	14 211	298	789	13 421
NKB-20130009	20 000	2013/2045		407	313	19 688
NKB-20130611	15 000	2013/2033		43		15 000
Sum			22 896	923	1 892	56 004
Renovasjon						
NKB-20030776	4 899	2003/2023	2 624	53	239	2 385
NKB-20090373	14 000	2009/2023	10 500	214	1 000	9 500
NKB-20100919	10 000	2010/2027	8 824	186	588	8 235
NKB-20110607	14 000	2011/2034	13 391	282	609	12 783
NKB-20130008	5 000	2013/2041		102	89	4 911
NKB-20130610	25 000	2013/2050		72		25 000
Sum			35 339	909	2 525	62 814
Sum total			167 782	4 777	8 012	297 771
Øvrig konsern						
Hias Drift AS						
Sparebanken Hedmark	10 865	2005/2015	237	7	102	135
Sum total konsern			168 019	4 784	8 114	297 906

Deltakerkommunene Hamar, Stange, Ringsaker og Løten har stilt garantier for selskapets gjeld gjennom selskapsavtalen.

NOTE 10 - BANKINNSKUDD

	2013
Bundne skattetrekksmidler utgjør:	2 478

Bundne bankinnskudd er kun i morselskapet.

NOTE 11 - INNSKUDDSKAPITAL OG EIERSTRUKTUR

Innskuddshavere i Hias IKS pr 31.12. er:	Innskudds- kapital	Eierandel	Stemmeandel
Hamar kommune	10 200	51 %	51 %
Stange kommune	4 800	24 %	24 %
Ringsaker kommune	3 400	17 %	17 %
Løten kommune	1 600	8 %	8 %
Totalt	20 000	100 %	100 %

NOTE 12 - EGENKAPITAL

Morselskap	Innskutt egenkapital	Annen egenkapital	Sum
Egenkapital pr 01.01.	20 000	203 683	223 683
Årets resultat		6 424	6 424
Egenkapital pr 31.12.	20 000	210 107	230 107
Konsern			
Egenkapital pr 01.01.	20 000	223 371	243 371
Årets resultat		7 566	7 566
Egenkapital pr 31.12.	20 000	230 937	250 937

NOTE 13 - PENSJONER

Foretakets pensjonsansvar i forhold til den ordinære tariffestede kollektive tjenstepensjonsordningen er dekket gjennom pensjonsordning i Kommunal Landspensjonskasse og omfatter 88 ansatte pr 31.12.2012. Tjenstepensjonsordningen gir ved full opptjening en alderspensjon som sammen med folketrygdens ytelser utgjør en samlet bruttopensjon på 66 % av pensjonsgrunnlaget. I tjenstepensjonsordningen inngår også uføre-, ektefelle-, barne- pensjon og AFP/tidligpensjon. Disse ytelsene samordnes med pensjoner som utbetalt fra folketrygden. Tjenstepensjonsordningen i KLP er etter Norsk

Regnskapsstandard nr 6 definert som en multiemployer plan. Hias har balanseført sin andel av totale pensjonsforpliktelser, og resultatført årets pensjonskostnad. Arbeidsgiveravgift er inkludert i tallene.

Selskapet følger NRS om Pensjoner. Estimatavvik og planendringer amortiseres over forventet gjenværende opptjeningstid i den grad det overstiger 10 % av det største av pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidlene (korridor).

	Morselskap		Konsern	
	2013	2012	2013	2012
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	6 006	5 386	6 006	5 386
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	3 647	3 087	3 652	3 093
Avkastning på pensjonsmidler	-2 535	-2 234	-2 539	-2 238
Resultatført estimatavvik	885	1 280	886	1 281
Resultatført planendring	-	-	-	-
Administrasjonskostnad	320	276	320	276
Arbeidsgiveravgift	1 051	919	1 051	919
Ansattes egenandel	-954	-719	-954	-719
Netto pensjonskostnad	8 420	7 996	8 422	7 999
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	104 647	82 115	104 823	82 255
Pensjonsmidler	-67 031	-61 558	-67 143	-61 653
Ikke resultatført virkning av estimatavvik	-39 063	-21 492	-39 117	-21 522
Arbeidsgiveravgift	5 304	2 899	5 313	2 905
Netto pensjonsforpliktelse inkl arbeidsgiveravgift	3 858	1 965	3 877	1 987
Økonomiske forutsetninger:				
Diskonteringsrente			4,00 %	4,20 %
Forventet avkastning på fondsmidler			4,40 %	4,00 %
Forventet lønnsregulering			3,75 %	3,50 %
Forventet pensjonsøkning			2,48 %	2,48 %
Forventet G-regulering			3,50 %	3,25 %

De aktuariemessige forutsetningene er basert på vanlige benyttede forutsetninger innen forsikring når det gjelder demografiske faktorer.

NOTE 14 - INVESTERING OG FINANSIERING

	Morselskap		Konsern	
	2013	2012	2013	2012
Investering i varige driftsmidler	75 367	60 201	75 367	60 201
Utlån, kjøp av aksjer og andeler	327	1 164	327	1 164
Sum investeringer	75 694	61 366	75 694	61 366
Opptak av lån	138 000	-	138 000	-
Salg av anleggsmidler	251	-	251	-
Forsikringsoppjør	146	-	146	-
Egenkapitalfinansierte investeringer	-62 703	61 366	-62 703	61 366
Sum finansiering	75 694	61 366	75 694	61 366

NOTE 15 - MARKEDSBASERT FINANSIELLE OMLØPSMIDLER

	Anskaffelses -kost	Balanseført verdi	Markedsverdi	Resultatført verdiendring	Herav realisert tap/gevinst
Enkeltobligasjoner	5 175	5 175	5 288	-	-
Hedgefond	53	117	117	5	5
Obligasjonsfond	15 000	19 064	19 064	891	-
Sum	20 228	24 356	24 469	896	5

NOTE 16 - ANDRE AVSETNINGER FOR FREMTIDIGE FORPLIKTELSER

Avsetning for etterdrift av deponi på Heggvin | 32 240

Selskapets konsesjon forplikter Hias IKS til å drifte deponiet Heggvin i 30 år etter at deponiet er nedlagt. Deponiet ble lagt ned ved utgangen av 2010. I den forbindelse er det gjort en beregning av etterdriftskostnadene ved anlegget. Opprinnelig avsetning på 36,3 mill kroner tilbakeføres etter en nåverdi-

beregning over etterdriftsperioden. Årets endring i avsetning utgjør 1.608 tusen kroner bestående av rentekostnad på 831 tusen kroner og reversering avsatt kostnad med 2.439 tusen kroner. I avsetningen inngår det også en avsetning til etterdrift av næringsvirksomheten på Heggvin. Årets avsetning til denne utgjør 200 tusen kroner og det er totalt avsatt 600 tusen kroner til etterdrift av næringsdeponiet.

Tlf: 95 76 70 00
Fax: 62 51 26 01
www.bdo.no
Revisornummer: 993 606 650

Mjøskanten
Stangeveien 111
Postboks 460
2304 Hamar

Til representantskapet i Hias IKS

Revisors beretning 2013

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Hias IKS som består av selskapsregnskap, som viser et overskudd på kr 6 424 000, og konsernregnskap, som viser et overskudd på kr 7 566 000. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2013, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og administrerende direktørs ansvar for årsregnskapet

Styret og administrerende direktør er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler, tilleggsbestemmelser i lov om interkommunale selskaper, forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og administrerende direktør finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapet og konsernet Hias IKS' finansielle stilling per 31. desember 2013 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler, tilleggsbestemmelser i lov om interkommunale selskaper, forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper og god regnskapsskikk i Norge.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om budsjett

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at de disposisjoner som ligger til grunn for regnskapet er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpene i årsregnskapet stemmer med budsjett.

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000 "Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon" mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Hamar, 18. mars 2014

BDO AS

Hans Bjørnstad
Statsautorisert revisor

Hias IKS

Vangsvegen 143, postboks 4065
2306 Hamar

Telefon: 62 54 37 00 (kl. 08.00 - 15.00)

E-post: post@hias.no

www.hias.no

org.nr. NO 947 293 265 MVA